

Økokrim

Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av
økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet

Politidirektoratet
v/ seksjonssjef Catharina Svensson og seniorrådgiver Stein Olav Bredli
Postboks 8051 Dep
0031 Oslo

Deres referanse

Vår referanse

Vår dato
23.april 2009

Høring - forskrift om hviletid i politiet

Vi viser til Politidirektoratets brev av 23. mars 2009, hvor vi anmodes om å komme med en uttalelse til det vedlagte forskriftsutkastet innen 23. april 2009. Videre vises det til Økokrims brev av 3. februar 2009, som ble sendt i forkant av erfaringsmøtet vedrørende ATB 24. mars 2009. Det vises også til vår innrapportering november 2008 vedrørende bruken av unntak i ATB.

Innledningsvis vil vi bemerke at vi stiller oss positive til forskrift om hviletid i politiet. Økokrims saker og organisering, som på vesentlige punkter skiller seg fra politidistriktene, er likevel slik at en forskrift som denne ikke vil være dekkende for vårt behov og vi vil fortsatt ha brudd på hviletidsbestemmelsene etter arbeidsmiljøloven. Optimalt har derfor Økokrim behov for ytterligere tilpasninger utover en slik forskrift for politiansatte for å kunne imøtekomme vår faktiske situasjon. Som håndhever av arbeidsmiljø saker er vi selvfølgelig svært opptatt av at vi selv i minst mulig grad skal bryte de lover og regler som gjelder i etaten. En ytterligere tilpasning for vårt arbeid har heller ikke den hensikt at vi skal presse våre ansatte unødvendig, men den faktiske situasjonen er slik at vi har arbeidsperioder som er svært arbeidsintensive. Nedenfor vil vi beskrive Økokrims situasjonen og på hvilke områder vi ser at vi ikke kommer til å innfri påleggene om de kompensierende tiltakene som er beskrevet i forskriften.

Kjennetegn ved Økokrims organisering og arbeidsoppgaver

Økokrim har ansvaret for å etterforske, påtaleavgjøre og irettføre alvorlige og/eller prinsipielle saker innen områdene økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. For å løse disse oppgavene arbeider Økokrim i tverrfaglige team, bestående av påtalejurister og etterforskere med politibakgrunn eller økonomi- eller teknologibakgrunn samt teamkonsulenter. Disse momentene kjennetegner vårt arbeid:

Ingen av våre ansatte arbeider etter oppsatt tjenesteliste, men har fast arbeidstid kl. 08:00-15:45 (08:00-15:00 i perioden 15.mai - 14. september), samt avtale om fleksibel arbeidstid. Dette innebærer at det ikke går på noe "nytt skift" kl. 15:45/15:00.

Våre sivilt ansatte etterforskere deltar på aksjoner og som bisittere i retten slik at hviletidsbestemmelser tidvis er et problem for alle ansatte som arbeider med straffesakene.

Aksjoner med pågripelser, ransaking av flere lokaler, beslag av store mengder dokumenter, avhør osv., må gjennomføres etter den tidsplan situasjonen krever. Økokrim søker å redusere belastningen for enkeltindividene som rammes av våre aksjoner til et minimum. Ofte innebærer aksjonene behov for å fremstille anholdte personer for varetektsfengsling. Dette krever kontinuerlig arbeid fra vi rykker ut, samler bevis og utformer en varetektsbegjæring. Avbrudd på grunn av påbudte hvilepauser ville umuliggjøre en så rask og human opptreden som vi ønsker å fremstå med. Vi kan ikke på forhånd forutsi hvor lang tid en aksjon kan vare. Det kan oppstå uventede situasjoner underveis. Det tas ofte svært store beslag i dokumenter som regnskap, bilag, notater, korrespondanse mv, samt databeslag i bedrifter som må speilkopieres før det leveres tilbake så raskt som mulig. Dette er viktig for at bedriften skal kunne være oppe og gå igjen så raskt som mulig, slik at vi eventuelt slipper store erstatningskrav i ettertid. Det kreves videre mye ressurser i aksjonsfasen å behandle disse store dokumentbeslagene, herunder systematisering og registrering. Vi kan ikke stoppe og ta pauser til neste dag, bevis må innhentes og eventuelt legges frem i retten i forbindelse med varetektsfengslinger.

Hovedforhandlinger pågår vanligvis fra kl. 9-16 (17). Etter endt dag i retten må våre ansatte fortsette arbeidet utover kvelden og i verste fall natten – dels for å forberede neste dag på bakgrunn av momenter som har dukket opp i dagens rettsforhandlinger, dels for å etterkomme krav fra motparten eller rettens administrator om ytterligere dokumentasjon i saken.

Disse momentene tilsier at vi blir tvunget til å bryte hviletidsbestemmelsene i aktuelle situasjoner. Det er ikke en situasjon som gjelder alle hele tiden, men ved store aksjoner og for de som møter i retten under hovedforhandlinger. Økokrim er selvsagt interessert i å redusere disse tilfellene til et absolutt minimum, men innser at vi ikke vil kunne gjøre et forsvarlig samfunnspliktig arbeid uten tidvis å fravike denne bestemmelsen.

Nærmere om høringsforslagets virkeområde

Økokrims arbeid utføres i tverrfaglige team og vi har en stor gruppe andre tilsatte som arbeider med straffesaker på lik linje med politietterforskerne. Denne gruppen av tilsatte består av politijurister og spesialetterforskere med sivil bakgrunn (økonomer, revisorer, datateknologer og naturvitere) Ettersom det i dag ikke er andre unntaksmuligheter mht. hviletid for de nevnte tilsatte enn det arbeidsmiljøloven åpner for, er det vesentlig for Økokrim at en ny forskrift om hviletidsbestemmelser også gjøres gjeldende for disse. Dagens unntaksmuligheter i forhold til kravet om 11 timers hviletid i arbeidsmiljøloven, er ikke tilstrekkelig til å dekke våre behov.

De sivile etterforskerne er i likhet med politietterforskere fritatt fra grenser for mengde overtid gjennom kronprinsregentens resolusjon av 11. januar 1991 (vedlagt). Fritaket ble i resolusjonen begrunnet med *"...spesialrådgiverne i ØKOKRIM bør komme inn under de samme unntaksreglene som polititjenestemennene. Vi har i denne vurderingen særlig lagt vekt på at de to faggruppene må arbeide tett sammen og derfor bør stilles likt når det gjelder arbeidstid."* Økokrim vil derfor hevde at den samme begrunnelsen må kunne benyttes, også for andre tilsatte enn polititjenestemenn som arbeider med

etterforskning av straffesaker, skal unntas fra hviletidsbestemmelsene. For oss er det også et problem at juristene er unntatt fra forskriften.

Det er for øvrig et tankekors at mens det er ordnet med unntak fra arbeidsmiljølovens maksimumsgrenser for overtid for hele etterforskersiden, så er våre politijurister fortsatt bundet av aml § 10-6 på dette området. Hvis vårt innspill, om at forskriften også bør gjelde for andre stillingsgrupper i politiet, tas til etterretning, hadde det imidlertid vært hensiktsmessig om også forskriften dekket behovet for å unnta politijuristene fra arbeidsmiljølovens maksimumsbegrensninger mht. antall timer overtid.

Fornyings- og administrasjonsdepartementets (FAD) har lagt til grunn at førstestatsadvokater og statsadvokater (statsadvokatene) er arbeidstakere som har ledende stilling/særlig uavhengig stilling, jfr. aml. § 10-12,1. og 2. ledd, og således ikke er omfattet av høringsforslaget, jf. brev av 3. desember 2008 fra POD til Økokrim vedrørende søknad om FADs og hovedsammenslutningenes godkjenning av lokale arbeidstidsbestemmelser. Dette brevet ble besvart herfra 17. desember 2008 hvor vi redegjorde for at statsadvokatene ved Økokrim som etter vårt syn, ikke har slik ledende/særlig uavhengig stilling. Vi har per i dag ikke mottatt svar på dette brevet fra FAD til tross for gjentatte purringer.

Vi ber derfor om at statsadvokatene ved Økokrim også må omfattes av høringsforslaget.

Merknader til enkeltbestemmelser i forslaget til forskrift

Vårt arbeid gjør at Økokrim vil ha problemer med å følge opp enkeltbestemmelsene i forskriften:

- Ad § 2.-2: "Forkortet arbeidsfri etter denne paragraf kan ikke benyttes i mer enn to påfølgende hvileperioder." Særlig under store hovedforhandlinger vil Økokrim ha behov for en unntaksadgang som går utover to påfølgende hvileperioder mht. unntak fra 11-timersregelen. Våre hovedforhandlinger har kun i enkeltstående tilfeller en varighet på under 1 uke og det er som regel minst 4 rettsdager per uke. Det sier seg derfor selv at en unntaksadgang på kun to påfølgende hvileperioder ikke er tilstrekkelig.
- Ad § 3: For at en kortere arbeidsfri periode enn 8 timer skal tillates, skal minimum ett av de tre vilkårene som er angitt i bokstavene a) til c) i bestemmelsen være oppfylt. Vilråene i bestemmelsen er imidlertid ikke ytterligere utdypet i beskrivelsen som er gitt om bestemmelsen i kapittel 4 i høringsbrevet og det blir derfor et rom for fortolkning av denne bestemmelsen. Økokrim ønsker derfor å presisere at vi anser mange av våre saker for å være så alvorlige at kravet i punkt b), om at saken skal være av alvorlig karakter, vil være oppfylt. Videre ser vi det også slik at vi i noen tilfeller vil sette vesentlige samfunnsverdier på spill hvis ikke vårt arbeid kan utføres av hensyn til kravet om hviletid. Hvis disse forutsetningene våre ikke er i samsvar med departementets intensjoner med bestemmelsen, bør det fremgå klarere av bestemmelsen hva som konkret legges i de begrep som benyttes.
- Ad § 4: Særlig når det gjelder den perioden hovedforhandlingene pågår kan det være umulig å oppfylle kravet om at "kompenserende hvile skal i tilfeller som nevnt i annet ledd normalt gis innen 48 timer. Dersom dette unntaksvis ikke er mulig, skal det i tillegg gis en fridag av normal arbeidsdags lengde. *Slik fridag skal avvikles innen 14 dager.*" (Vår kursivering). I forbindelse med hovedforhandling er det som hovedregel praktisk umulig å gi kompeniserende hvile

innen 48 timer. Hvis dette kravet skulle oppfylles, vil vi ikke kunne utføre det arbeidet vi skal i retten. Det vil også være svært vanskelig å gi dem den pålagte ”erstatningsfridagen” innen 14 dager i de tilfeller hovedforhandlingen går over 6-12 uker.

- Ad § 5: ”Kortere arbeidsfri periode enn 11 timer kan ikke benyttes oftere enn 10 ganger i løpet av 4 sammenhengende uker eller 36 ganger innenfor en periode på 26 uker.” Vi har det samme problemet her som i de andre tilfellene, nemlig at våre langvarige og komplekse hovedforhandlinger gjør det vanskelig å overholde en slik begrensning.

Vi håper denne redegjørelsen klarlegger nødvendigheten av tidvis å bryte hviletidsbestemmelsene.

Det er inngått lokal avtale med de ansattes organisasjoner om redusert hviletid i henhold til AML § 10.8-3.

Vår konklusjon er at hviletidsbestemmelsene i den foreslåtte forskrift er for lite fleksible i forhold til Økokrims behov. De er ikke tilpasset vår virkelighet, jfr. vår beskrivelse av situasjonen over. Denne oppfatning er drøftet med tjenestemannsorganisasjonene lokalt. Vi ønsker derfor at forskriften åpner for en mulighet til at virksomheten kan inngå særskilte avtaler med de ansattes lokale organisasjoner om avvik fra hovedbestemmelsene i forskriften, for eksempel når det gjelder krav om kompenserende hvile. Vi mener at dette vil gi den mest fornuftige løsningen både for arbeidstaker- og arbeidsgiversiden.

Vi håper Arbeids- og inkluderingsdepartementet kan utforme den nye forskriften slik at Økokrim kan utføre sitt samfunnsplagte arbeid innen de lovlige unntaksbestemmelser til loven.

Med vennlig hilsen

Trond Eirik Schea
Konstituert Økokrim-sjef

UNNTAK FRA ARBEIDSTIDSBESTEMMELSER I ARBEIDSMILJØLOVEN FOR SPESIALRÅDGIVERNE VED ØKOKRIM

Spesialrådgiverne ved ØKOKRIM har søkt om unntak fra arbeidstidsbestemmelser i arbeidsmiljøloven. Spesialrådgiverne arbeider i prosjektgrupper sammen med polititjenestemennene ved etterforskning av konkrete straffesaker. Polititjenestemennene er ved kgl.res. av 17. juni 1977 gitt unntak fra arbeidsmiljølovens §§ 49 nr. 1, 50 og 53. Spesialrådgiverne faller ikke inn under dette unntaket. Denne forskjellen mellom ulike grupper av etterforskere innen enheten er uheldig fordi gruppene i sitt arbeid er avhengig av hverandre og arbeidet må foregå parallelt i tid.

I begrunnelsen for å unnta polititjenestemennene ble blant annet trukket fram at det karakteristiske på ordens- og kriminalsektoren er at oppdragene må loses straks. Lovens bestemmelser om begrensning av overtid kan derfor vanskelig etterleves fullt ut innen politiet.

De samme hensyn vil gjelde for spesialrådgiverne ved ØKOKRIM-enheten. Arbeidets art, særlig når det er spørsmål om bruk av tvangsmidler som ransaking, beslag og fengsling, nødvendiggjør i mange tilfelle arbeid utover ordinær arbeidstid. Det er da viktig at arbeidstidsbestemmelsene ikke vanskeliggjør en mest mulig hensiktsmessig og forsvarlig gjennomføring av dette arbeidet.

Selv om det må antas at utvidet bruk av overtid kan være en merbelastning for arbeidstakerne, vil det på den annen side være sosiale fordeler ved en unntaksordning. ØKOKRIM-enheten etterforsker saker over hele landet, og arbeidstakerne har pekt på at de vil se det som positivt om opphold utenfor hjemmet ikke strekkes over lengre tid enn nødvendig, på grunn av arbeidstidsbestemmelsene. Hensynet til arbeidstakernes vernemessige og sosiale forhold skulle således være ivaretatt.

Søknaden om unntak har vært behandlet i Direktoratet for arbeidstilsynet som har anbefalt at spesialrådgiverne unntas fra arbeidsmiljølovens §§ 49 nr 1, 50 og 53. Videre har arbeidstakernes organisasjoner og sjefen for ØKOKRIM-enheten gitt sin tilslutning til søknaden.

Etter en samlet vurdering har Kommunaldepartementet kommet til at spesialrådgiverne i ØKOKRIM bør komme inn under de samme unntaksreglene som polititjenestemennene. Vi har i denne vurderingen særlig lagt vekt på at de to faggruppene må arbeide tett sammen og derfor bør stilles likt når det gjelder arbeidstid.

Kommunaldepartementet

tilrår:

Med hjemmel i arbeidsmiljøloven § 41 siste ledd unntas spesialrådgiverne ved ØKOKRIM-enheten fra arbeidsmiljølovens §§ 49 nr 1, 50 og 53.